

Onderwerp: Aanbevelingen en maatregelen te nemen in verschillende dreigingsniveaus van respiratoire infecties.

31/10/2023

Begeleidende nota ter voorbereiding van IMC Volksgezondheid van 8 november 2023.

Context en opzet

Het pandemische SARS-CoV-2 virus en eventuele nieuwe varianten circuleren nog steeds substantieel in de samenleving en blijven risicovol voor kwetsbare personen. Dat geldt ook voor andere respiratoire virussen, zoals influenza en het Respiratoir Syncytieel Virus (RSV).

Via een geïntegreerd beheersinstrument (de “Respi Radar”) met indicatoren die zowel de druk op het zorgsysteem weergeven, als de circulatie van SARS-CoV-2 en andere respiratoire pathogenen monitoren, volgen Sciensano, de Risk Assessment Group (RAG) en de Risk Management Group (RMG) de situatie wekelijks op.

De Respi Radar baseert zich op cijfers afkomstig uit peilpraktijken van huisartsen, ziekenhuizen, woonzorgcentra en waterzuiveringsstations. De gebruikte indicatoren zijn: aantal huisartsconsultaties voor griepachtige klachten en voor andere acute luchtweginfecties; aantal griepachtige klachten in woonzorgcentra; aantal ziekenhuisopnames voor severe acute respiratory infections (SARI) en hoeveel daarvan met ernstige verwickelingen; en de concentratie van SARS-CoV-2 in het afvalwater. Daarnaast worden ook de vaccinatiegraden voor Covid-19 en de seizoensgriep opgevolgd door de RMG.

Voor elk van die indicatoren zijn drempelwaarden bepaald, die bij overschrijding – elk apart of in combinatie - aangeven in welk dreigingsniveau België zich mogelijks bevindt: code groen, geel, oranje of rood. De RAG beoordeelt het risico en suggereert een kleurniveau naar de RMG. De RMG beslist op basis van deze RAG aanbevelingen en in onderling overleg wanneer het kleurniveau wordt gewijzigd. Elk van die kleurniveaus kan aanleiding geven tot bijkomende richtlijnen of maatregelen die aanbevolen of opgelegd worden aan de algemene bevolking, aan bepaalde groepen of activiteiten in de samenleving en aan de zorgsector (ziekenhuizen, huisartsenpraktijken, ...). Omgekeerd kan ook “afgeschaald” worden als de drempels in omgekeerde zin overschreden worden.

Overzicht voorgestelde aanbevelingen

Door het Strategic Scientific Committee (SSC) werd op basis van wetenschappelijke literatuur, lessons learned en voortschrijdend inzicht een advies opgesteld over welke niet-farmacologische richtlijnen of interventies bij welk dreigingsniveau horen, telkens gespecificeerd per bevolkingsgroep en per maatschappelijke sector. Het doel van die richtlijnen of maatregelen heeft als driedelig doel a) de verdere verspreiding van het virus – in het bijzonder naar kwetsbare personen – te verminderen; b) druk op het zorgsysteem te verminderen om het toe te laten optimaal te functioneren; en c) om de impact op het dagelijkse leven en het mentaal welzijn maximaal te beperken, voornamelijk in het onderwijssysteem, de publieke dienstverlening (o.a. openbaar vervoer), de werkplek, naast alle andere.

Dit advies werd besproken op de RMG van 31 oktober 2023 en gevalideerd (zie bijlage).

Het gevalideerd advies onderscheidt vier dreigingsniveaus:

- Code groen of geel: zeer lage circulatie van respiratoire pathogenen; druk op zorginstellingen is onder controle
- Code oranje: toenemende druk op het gezondheidszorgsysteem, waarbij een interventie nodig is om het tij te keren
- Code rood: hoog risico op en verwachting van overbelasting van het gezondheidszorgsysteem
- Code “unknown”: een momenteel nog onbekende en onvoorspelbare luchtweg-pathogeen X duikt op, met inherente risico’s zoals bij de aanvang van de Covid-19 pandemie. Deze pathogeen X wordt niet door de RespiRadar gemonitord.

Voor elk van deze vier dreigingsniveaus werden specifieke aanbevelingen opgesteld voor 1) persoonlijke maatregelen die elke burger best neemt; 2) de werkplek; 3) het onderwijsstelsel en de jeugd; 4) het openbaar vervoer; 5) internationale reizen; 6) private bijeenkomsten en 7) publieke bijeenkomsten en events.

De aanbevelingen bestaan uit de intussen gekende set basis-aanbevelingen (hoest etiquette en handhygiëne, optimale ventilatie binnenlucht, jaarlijkse vaccinatie voor risicogroepen, gericht gebruik van mondkapjes, en “als je ziek bent, blijf je thuis”); naargelang het dreigingsniveau aangevuld met sectorspecifieke bijkomende maatregelen.

Deze generieke set aanbevelingen dient door de RMG telkens aangepast te worden aan de specifieke ziekteverwekker. Met “code unknown” werd ook al een set maatregelen voorbereid voor een nu nog onbekende kiem (“Pathogeen X”).

Way forward / to do

De RMG is zich ten eerste bewust van de mogelijke impact van deze aanbevelingen in deze fase van de pandemie en bij opschalingen naar hogere dreigingsniveaus, en beseft dat de haalbaarheid en doelmatigheid van verplichtingen wellicht beperkt wordt door de wils- en draagkracht van de bevolking. Daarom zullen voor- en nadelen bij elke beslissing tot opschaling zorgvuldig gewogen worden, rekening houdend met het uiterlijk beoogde doel: het beschermen van de meest kwetsbaren in de samenleving.

Om die reden vinden het SSC en de RMG het van hoog belang om de verschillende communicatiekanalen qua inhoud en timing goed op elkaar af te stemmen, en om minstens jaarlijks voor het begin van de herfst (eerste helft van september) de basis aanbevelingen van het “Luchtwegvirus-seizoen Plan” (Respiratory Season Plan) te herhalen aan de bevolking en aan de specifieke sectoren. Wat betreft de jaarlijkse vaccinatie van de risicogroepen en in het bijzonder de huidige COVID-19 booster campagne, zou extra stimulerende communicatie uiterst welkom zijn, opdat een zo groot mogelijk dekkingsgraad van de doelgroepen beschreven in advies 9766 van de HGR behaald wordt.

Er blijven vele vragen bestaan in verband met het juridische kader, hoe ver de huidige pandemiewet alsook nog uit te rollen nieuwe wetgeving reikt, en over eventuele bijhorende handhaving. Zo is het nog niet duidelijk hoe en door wie bepaalde maatregelen (bv. ventilatiecriteria, aanvullende maatregelen om transmissie op de werkplek te verminderen, dragen van mondkapjes (en vanaf

RMG Risk Management Group

welke leeftijd), maatregelen in het onderwijssysteem, etc) dienen gespecificeerd en gehandhaafd te worden. De RMG is niet bevoegd voor deze materie, maar wenst zo lang mogelijk voornamelijk aanbevelingen te doen aan de algemene bevolking en de zorgsector, zonder tot echte verplichtingen te moeten overgaan, en in te zetten op de individuele verantwoordelijkheid van elke zorgprofessional en burger om de meest kwetsbaren te beschermen.

Sommige voorgestelde aanbevelingen zijn transversaal en hebben (ook) betrekking op andere sectoren die interventies en beslissingen vereisen van meerdere/andere bestuursniveaus dan Volksgezondheid alleen. In geval van opschalingen, waarbij ook impact op andere sectoren dan de gezondheidssector ontstaat, moet overlegd worden met de andere bevoegde overheidsdiensten.

Het document in bijlage geeft wel aanbevelingen per sector, maar bepaalt geen volgorde of timing waarin bepaalde sectoren geactiveerd moeten worden. De RMG adviseert sterk dat de zorgsector als eerste “het goede voorbeeld” zal moeten geven, zelfs een leidende rol moet spelen in het sturen van de bevolking bij een komende opschaling.

De RMG verwacht nog specifieke aanbevelingen voor de zorgsector zelf, die door de Hoge Gezondheidsraad (HGR) geformuleerd worden. Het SSC bezorgt in afwachting de huidige gevalideerde aanbevelingen voor de algemene bevolking aan de HGR met het verzoek de aanbevelingen en maatregelen voor de zorgsector zoveel als mogelijk te aligneren. De RMG engageert zich om zodra beschikbaar ook de HGR aanbevelingen te valideren en u hieromtrent te informeren.

Op het ogenblik van deze nota bevinden we ons in “code groen”. Samen met de RAG volgen we de situatie wekelijks op en hopen we dat er niet snel naar “code oranje” moet overgegaan worden. Maar “preparedness” is één van onze taken, en dankzij dit gevalideerd document zijn we als RMG in elk geval voorbereid voor een opschaling zodra nodig.

Uiteraard staat de RMG tot uwer beschikking om extra verduidelijking te geven.

Met hoogachting,

Gerlant van Berlaer, Bart Hoorelbeke en Gauthier Willemse

Chief Medical Office

uit naam van de Risk Management Group (RMG)

Contact: rmgsec@health.fgov.be